

DELEGACJA POLSKA NA KONFERENCJĘ POKOJOWĄ

DELEGACJA GOSPODARCZA

NOTA
dotycząca
SYTUACJI GOSPODARCZEJ
ZJEDNOCZONEJ POLSKI
oraz
pilnej potrzeby zaspokojenia jej
potrzeb gospodarczych

Paryż - Luty 1919

KSZTAŁTOWANIE GRANIC NIEPODLEGŁEJ POLSKI W ŚWIETLE DOKUMENTÓW KARTOGRAFICZNYCH

Praca naukowa finansowana w ramach programu MNIŚW pod nazwą „Szlakami Polski Niepodległej” w latach 2018–2023
nr projektu 01SPN17003218, kwota finansowania 1 228 485 zł

NOTA
dotycząca
SYTUACJI GOSPODARCZEJ
ZJEDNOCZONEJ POLSKI
oraz
pilnej potrzeby zaspokojenia jej
potrzeb gospodarczych

Odbudowa zjednoczonej Polski jest jednym z podstawowych kryteriów osiągnięcia światowego pokoju. Uznana przez światłe umysły cywilizowanego świata potrzeba odbudowy zjednoczonego państwa polskiego, została ogłoszona przez prezydenta Wilsona jako podwalina polityki i jeden z nieodzownych warunków dla zachowania przyszłego pokoju. Wszystkie sprzymierzone i zjednoczone Mocarstwa przyjęły tę zasadę, która została uroczystie proklamowana.

Wojna na wschodzie jeszcze się nie zakończyła, a rozwiązanie tej kwestii skupia się na Polsce. Wojna jest wygrana, Niemcy zostały pokonane, ale jedynie na Zachodzie. Na Wschodzie Polska pozostawiona sama sobie, zmuszona jest bronić się zarówno przed Niemcami, jak również przed bolszewikami, którzy poprzez jej terytorium starają się zjednoczyć, by na powrót stać się groźnym dla całego świata mocarstwem.

W interesie światowego pokoju i całej ludzkości istotne jest, aby Polska oparła się temu nowemu atakowi Niemiec i bolszewickiej Rosji. Państwo to musi na swoich wschodnich i zachodnich granicach stworzyć trwałą barierę oraz zorganizować

natychmiast silne państwo, które stałoby się gwarantem stabilności sytuacji wewnętrznej w Niemczech i Europie Wschodniej.

W tym celu konieczne jest zastosowanie tego samego rozwiązania, dzięki któremu możliwe było zwycięstwo nad Niemcami na zachodzie, polegające na pełnej koordynacji wysiłków Ententy i Stanów Zjednoczonych zmierzających do udzielenia zdecydowanej pomocy Polsce tak, aby mogła ona wypełnić powierzona jej misję.

Potencjał gospodarczy państwa polskiego jest ogromny, co daje gwarancję na stworzenie silnego państwa.

Zarówno warunki naturalne Polski, jak również jej rozwój gospodarczy stanowią znakomite gospodarcze podwaliny dla zorganizowania bardzo silnego państwa. Mimo podziału Polski na trzy zabory, mimo ogromnego ucisku politycznego i podporządkowania interesów ekonomicznych ziem polskich interesom państw zaborczych, Polska nigdy nie pozwoliła na osłabienie swojej odrębności narodowej, w każdym zaborze doprowadzając do intensywnego rozwoju gospodarczego.

Charakter gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim.

Na terenach Polski pod zaborem pruskim, oprócz powszechnie znanego, wspaniałego rozwoju przemysłu górniczego i hutniczego Górnego Śląska (węgiel, żelazo, cynk itp.), które swój rozkwit zawdzięczały bogactwu naturalnemu tych ziem, ale też umiejętnościom, talentom i wytrwałej pracy setek tysięcy polskich robotników, na ziemiach tych rozwijało się również rolnictwo, zajmując pod względem intensywności i produktywności upraw i plonów poczesne miejsce wśród krajów europejskich. Jednocześnie solidną podstawę dla pobudzenia życia gospodarczego dał rozwój spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, stworzony w tej części Polski; jeśli chodzi o system kredytowy oparty na systemie stowarzyszeń spółdzielczych, został on uznany za jeden z najlepszych w Europie. Stowarzyszenia te były dla Polaków w zaborze pruskim najskuteczniejszą bronią w walce o niezależnienie gospodarcze od Prus.

Spowolnienie rozwoju gospodarczego na ziemiach polskich pod zaborem austriackim.

Warunki do rozwoju gospodarczego na ziemiach polskich pod zaborem austriackim były mniej korzystne niż w innych częściach Polski. Przyczyną tego stanu rzeczy był fakt, że oprócz niekompetencji i niestabilności władz austriackich implementowano tam politykę gospodarczą polegającą na wyzysku gospodarczym wspólną dla wszystkich gabinetów: a mianowicie wyzysk gospodarczy Galicji, której nie traktowano jako siły wytwórczej w przemyśle, ale wyłącznie jako konsumenta produktów wytwarzanych w niemieckich terenach Austrii. Polityka ta była praktykowana zarówno w górnictwie, jak również w przypadku taryf kolejowych, przepływów finansowych, dostaw państwowych i wreszcie austriackich karteli i związków zawodowych.

Pomimo realizowania takiej polityki, oprócz intensywnego rozwoju krajowych instytucji kredytowych, przemysł Galicji rozwijał się w ciągu ostatnich dziesięciu lat dzięki bogactwom naturalnym tego obszaru, do których należą węgiel, ropa naftowa, воск ziemny (ozokeryt), sól, potas, a także ziemie nadające się pod uprawę pszenicy i buraków, osiągające roczną produkcję liczącą około 700 milionów franków. Wspomnieć należy również o robotnikach i specjalistach przemysłu naftowego w Galicji, którzy uchodzą za jednych z najlepszych fachowców w tej gałęzi przemysłu na świecie.

Intensywny rozwój przemysłu w Królestwie Polskim.

Rozwój gospodarczy w Kongresówce był bardzo intensywny i relatywnie szybszy niż w Niemczech. To tutaj przemysł stał się dźwignią bogactwa narodowego. Bierne saldo importu surowców i półproduktów (około 400 000 000 franków) oraz produktów rolnych (około 200 000 000 franków) zostało w dużej mierze pokryte aktywnym saldem produktów przemysłowych Kongresówki (około 730 000 000 franków). Przemysł stał się też głównym źródłem wpływów bezpośrednich, dostarczając ponad 40% dochodów w tej dziedzinie i podwajając w ciągu sześciu lat dochody państwa z wpływu przemysłu w Kongresówce.

Perspektywa intensywnego rozwoju gospodarczego ziem wschodnich po ich zjednoczeniu z państwem polskim.

Ziemie polskie położone na wschód od Królestwa Polskiego, charakteryzujące się znacznie mniejszą gęstością zaludnienia, mimo zasobności w lasy i dużej powierzchni gruntów nadających się pod uprawę, nie potrafiły oprzeć się polityce rosyjskiej sprzeciwiającej się jakimkolwiek rozwojowi, w obawie umacniania się pierwiastka polskiego, dominującego w życiu gospodarczym kraju. Powrót tych ziem do państwa polskiego otwiera dla nich szerokie perspektywy gospodarcze.

Zjednoczenie ziem polskich znacznie zwiększa ich siłę gospodarczą.

Jeżeli ziemie polskie, mimo ich podziału pomiędzy trzy państwa, wykazały się taką żywotnością, to ich zjednoczenie stworzy szczególnie korzystne warunki dla rozwoju gospodarczego Polski. Obszary położone między Karpatami a Morzem Bałtyckim, obejmujące dorzecze Wisły i wszystkie jej dopływy, tworzą całość gospodarczą, która uzasadnia roszczenia Polski do wybrzeża Bałtyku z łatwo dostępnymi portami.

Owe szlaki rzeczne skierowane w stronę Odry, Niemna, Dniepru i Dniestru nadają Polsce bardzo wyraźny charakter węzła komunikacyjnego, który można uznać za ostatnie ogniwo więzi na wschodzie między morzami północnymi – Bałtykiem z jednej strony – a morzami południowymi – Morzem Czarnym – z drugiej strony.

To położenie geograficzne i fizyczna konfiguracja terenu określają niejako naturalnie granice polityczne państwa polskiego.

Dzięki swojemu zróżnicowaniu fizjograficznemu obszar ten znakomicie się uzupełnia, posiadając wszystkie niezbędne elementy państwa, które stanie się samowystarczalne.

Oprócz obszaru bogatego w węgiel i przemysł metalurgiczny na południowym zachodzie oraz regionów związanych z przemysłem naftowym i solnym na południu, mamy tu pokryte bogatymi i wysokimi lasami Karpaty. Dalej, w kierunku północnym, aż do regionu centralnego, mamy rozległe obszary rolnicze, które rozciągają się aż do czarnych ziem na południowym wschodzie. Na północy napotykamy rozległe pastwiska, klasyczne tereny hodowli bydła, które idąc w kierunku wschodnim ustępują miejsca rozległym, dziewiczym lasom, po których następują wielkie

obszary leśne. Te wyjątkowe podstawy zapewnią rozwój przemysłu, który położy kres ekspansji Niemiec na wschód, jedynie dzięki polityce narodowej podporządkowanej jednej idei przewodniej. Bogactwo złóż ropy naftowej i węgla, obfitość lasów, żyzność plantacji buraków umożliwią Polsce zaopatrywanie krajów Ententy w węgiel, produkty ropopochodne, drewno i cukier oraz zapewnią ich wymianę na produkty przemysłowe, głównie narzędzia dla przemysłu.

Położenie geograficzne Polski jako węzła komunikacyjnego między Bałtykiem a Morzem Czarnym sprawia, że ma ona istotne znaczenie dla światowego handlu tranzytowego.

Po zjednoczeniu Polski, Kongresówka nie będzie już zmuszona importować ropy z Kaukazu ani soli z południa Rosji, gdyż w jej zasięgu znajdują się bogactwa Galicji. Przemysł metalurgiczny Zagłębia Dąbrowskiego nie będzie już oddzielony granicą od Górnego Śląska i Cieszyna. Znacząca produkcja kwasu siarkowego na Górnym Śląsku pozwoli na rozwój przemysłu chemicznego w całej Polsce.

Wysoko zaawansowany pod względem produkcji, techniki i organizacji fabryk przemysł włókienniczy, skupiony na obszarach Łodzi, który jest ewidentnie przemysłem eksportowym, w sposób znaczny powiększy swój rynek zbytu, zaopatrując tereny należące do byłego zaboru austriackiego i pruskiego. Mniej zaludnione tereny wschodnie przyszłej Polski zapewnią przeludnionym obszarom zachodnim, rozległe tereny przeznaczone do zaludnienia; tym samym rozwiązując kwestię przymusowej emigracji ludności polskiej za granicę.

Gospodarczy charakter zjednoczonej Polski.

Po zjednoczeniu trzech ziem trzech zaborów, Polska będzie państwem, które upodobni się do przedwojennej Francji, zarówno pod względem powierzchni, jak również liczby ludności.

	Francja	Polska
Powierzchnia w tysiącach kilometrów kwadratowych	537	500 (1)
Ludność w milionach	39,6	38

Pod względem produkcji żyta, pszenicy i cukru Polska prawie dorówna Francji.

	Francja	Polska
Pszenica i żyto (w milionach kwintali)	100	93
Cukier	6,4 (2)	7,2

Produkcja węgla jest półtora razy większa od produkcji Francji.

Produkcja ziemniaków jest dwukrotnie większa od produkcji francuskiej.

	Francja	Polska
Węgiel (w milionach kwintali)	405,6	600
Ziemniaki	150,5	310

Wydobycie ropy wynosiło od 11 do 15 mln kwintali, rudy cynku 6,5 mln kwintali, co stanowi 55% produkcji w Europie. Liczba robotników zatrudnionych w przemyśle ciężkim wynosi 800 000, a w całym przemyśle łącznie z rzemiosłami nie mniej niż 2 miliony osób.

Wreszcie wielkość dochodów budżetowych już przed wojną na terenach wchodzących w skład przyszłego państwa polskiego sięgnęła łącznie 2 miliardy 1/2 franków. (Szczegóły znajdziemy w dodatkowych statystykach zjednoczonej Polski, Aneks VIII.)

Niepodległość da Polsce nowy impuls gospodarczy.

Niepodległość stanie się punktem wyjścia dla rozwoju gospodarczego Polski, która znajdzie solidny punkt oparcia w jedności politycznej.

Naród polski był przez zaborców utrzymywany w warunkach egzystencji niewspółmiernych do jego poziomu cywilizacyjnego.

(1) Około

(2) Średnia z ostatnich pięciu lat.

Istnieją ogromne, niezaspokojone potrzeby dotyczące zarówno sfery intelektualnej (szkoły i instytucje naukowe), jak również infrastrukturalnej (koleje, kanały, porty, drogi, budynki, infrastruktura miejska, instalacje elektryczne itp.). Zaspokojenie tych potrzeb dałoby znaczący impuls dla rozwoju miast, rolnictwa, przemysłu i handlu.

Perspektywy absorpcji w Polsce kapitału przemysłowego i handlowego państw z nią sprzymierzonych.

Z uwagi na fakt, że Polska nie była jeszcze w stanie wytworzyć zasobów niezbędnych do przejęcia kontroli nad administracją gospodarczą, stolice zaprzyjaźnionych państw znajdują tu miejsce dla niezwykle korzystnych inwestycji. Intensywna wymiana handlowa między Polską a mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi powinna dotyczyć nie tylko obszarów przemysłowych tych państw, ale również ich rządów.

Znaczenie Polski w projektowanej Lidze Narodów.

Polska ze względu na swoją sytuację gospodarczą będzie zatem ważnym czynnikiem ekonomicznym w projektowanej Lidze Narodów.

Konieczność pomocy Polsce w kwestii gospodarczej.

Pomoc gospodarcza Polsce jest niezbędna, gdyż kraj ten został spustoszony przez wojnę.

Zniszczenia Polski przez siły okupacyjne.

Ziemię Polski przez cały czas wojny były areną nieustannych walk. Jednak to polityka Niemiec i ich sojuszników, mająca na celu zniszczenie gospodarcze Polski, przyczyniła się do ruiny tego kraju w znacznie większym stopniu niż działania wojenne. Polska była traktowana nie jak żywy organizm gospodarczy, ale jak magazyn, z którego można było zabrać wszystko, co wydawało się przydatne dla potrzeb wojska i ludności cywilnej mocarstw centralnych.

Zamykanie przemysłu i bezrobocie robotników.

Bezwzględna rekwizycja surowców (wełna, bawełna, juta, konopie, ruda manganu i żelaza, łój, skóra itp.), a także

narzędzi służących przemysłowi (pasy transmisyjne, materiały, smary, azbest) zastopowały przemysł i spowodowały bezrobocie setek tysięcy robotników.

Zniszczenie przemysłu.

Konfiskata maszyn, silników i instalacji elektrycznych, armatury z miedzi i brązu, miedzianych części maszyn prądotwórczych (nie wspominając o zniszczeniu najdroższych maszyn, takich jak np. turbogeneratory), jak również zarekwirowanie żelaznych części maszyn, form, żeliwnych kształtowników do żelaza i stali, wszystkie te konfiskaty zrujnowały przemysł i uniemożliwiły jego odbudowę do czasu odtworzenia i odbudowy zniszczonych części i instalacji. (Zobacz Aneks nr IX.)

Zniszczenie Polski przez politykę finansową Niemiec.

Mocarstwa okupacyjne doprowadziły do ruiny budżetowej miast, zmuszając je tym samym do zaciągania kredytów. Po wyczerpaniu źródeł kredytu mocarstwa okupacyjne zapewniły miastom środki, zmuszając przemysłowców do zaciągania pożyczek, które były im wypłacane jako częściowe odszkodowanie za przeprowadzane rekwizycje.

Według oficjalnej relacji dr. Heidemanna, dyrektora Biura Odszkodowań Generalnego Gubernatorstwa w Warszawie (dokument odnaleziony w tajnych archiwach niemieckich po wypędzeniu Niemców z Warszawy), z odszkodowań przyznanych przemysłowcom za rekwizycje 54,9% przypadło wierzycielom niemieckim, 39,2% gminom w formie przymusowych pożyczek, a zaledwie 5,9% zainteresowanym. (Zobacz: Aneks nr IX.)

Nawet Dr Heidemann nazwał tego rodzaju politykę w swoim raporcie „aktem przemocy”. Dodatkowo Niemcy piętrzyli trudności finansowe, wprowadzając do obiegu wbrew opinii publicznej dwie waluty, „marki” zwane „polskimi” w Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim i „ruble” w „Ober-Ost”, oprócz trzech walut już istniejących (ruble, korony, marki

niemieckie). Celem tego działania było zmniejszenie obiegu marek niemieckich i deprecjacja starych rubli.

Zniszczenie handlu.

Konfiskata wszystkich produktów gospodarczych i ich masowa wysyłka do Niemiec wstrzymała handel, torując drogę szkodliwej spekulacji, z którą uczciwi handlowcy nie potrafili walczyć. Speculanci ci byli zresztą potajemnie chronieni przez Niemców i Austriaków, którzy widzieli w tym sposób na obejście zakazów eksportu wprowadzonych rzekomo w interesie ludności polskiej.

Nadzwyczajny wzrost cen artykułów pierwszej potrzeby.

Zniszczenie produkcji, chaos w sferze monetarnej oraz ciągle rekwizycje wytworzonych dóbr i materiałów spowodowały ogromny wzrost cen artykułów pierwszej potrzeby (para butów od 250 do 300 franków, garnitur męski od 550 do 800 fr., kilogram chleba w wolnej sprzedaży 5,50). Ludność w jeszcze większym stopniu cierpiała na skutek prowadzonej przez władze okupacyjne polityki żywnościowej. Żywność, która była kartkowana, stanowiła z punktu widzenia niezbędnych kalorii zaledwie 1/8 normalnego zapotrzebowania (1). W wyniku przejmowania przez agentów niemieckich produktów żywnościowych, które były wysyłane do Niemiec i Austrii, ich ceny w wolnej sprzedaży były nieosiągalne dla większości ludności, która z braku zarobków pogrążona była w nędzy.

Obniżenie stanu zdrowia.

Stan zdrowia ludności pogarszał się coraz bardziej. Liczba urodzeń w Warszawie spadła z 28,2% do 11,9%. Tyfus plamisty, gruźlica i zgony spowodowane głodem zwiększały śmiertelność z 17,7 do 41,4%. Przyrost ludności, który przed okupacją wynosił 10,5 %, spadł o 29,5%.

-----
(1) Racja na dwa tygodnie, Warszawa, 1 kg. 8 chleba, cukier 0 kg. 22.